

IV

(Информация)

ИНФОРМАЦИЯ ОТ ИНСТИТУЦИИТЕ, ОРГАНИТЕ, СЛУЖБИТЕ И АГЕНЦИИТЕ
НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

СЪВЕТ

Заключения на Съвета от 19 ноември 2010 година относно образованието за устойчиво развитие

(2010/C 327/05)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД:

Стратегията на ЕС за устойчиво развитие, приета в Гьотеборг през 2001 г.⁽¹⁾ и впоследствие преразгледана през 2006 г. и 2009 г.⁽²⁾, която предоставя рамка за дългосрочна перспектива за устойчивост, съчетаваща икономически растеж, социално сближаване и защита на околната среда, и която поставя акцент върху основната роля на образованието като предпоставка за насърчаване на промените в поведението на всички граждани и за придобиването от тях на ключовите компетентности, необходими за постигането на устойчиво развитие.

Десетилетието на ООН на образованието за устойчиво развитие (2005—2014 г.), чиято цел е принципите, ценностите и практиките на устойчивото развитие да бъдат включени във всички аспекти на образованието и обучението⁽³⁾, и Световната конференция на ЮНЕСКО относно образованието за устойчиво развитие, проведена в Бон през 2009 г., в чиято заключителна декларация се изтъква, че инвестициите в такова образование са инвестиции в бъдещето, а в някои случаи дори животоспасяваща мярка⁽⁴⁾.

Препоръката на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот⁽⁵⁾, в която държавите-членки се призовават да направят необходимото всеки гражданин да притежава ключовите компетентности, за да се адаптира гъвкаво към променящия се свят, в който всичко е силно взаимосвързано. Посочените осем ключови компетентности се допълват взаимно и са подкрепени от умения като критично мислене, решаване на проблеми, творчество, инициативност и вземане на решения, като всички те имат основно значение за постигане на целите на устойчивото развитие. От особено

значение в този контекст са основните компетентности в областта на науката и технологиите, както и социалните и гражданските компетентности.

Стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („ЕСЕТ 2020 г.“)⁽⁶⁾, в която се изтъква, че образованието и обучението ще играят решаваща роля в справянето с множество социално-икономически, демографски, екологични и технологични предизвикателства, които стоят пред Европа и нейните граждани днес и през следващите години.

Стратегията „Европа 2020“ за работни места и растеж⁽⁷⁾, чиято цел е икономиката на ЕС да се превърне в интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика, способна да осигури високи нива на заетост, производителност и социално сближаване, като образованието и обучението са изтъкнати като фактори, които ще имат голям принос за тази цел.

ОТЧИТА, ЧЕ:

1. Европейският съюз е изправен пред значителен брой взаимосвързани предизвикателства в началото на 21-ви век, включително икономическите и социалните последици от световната финансова криза, изменението на климата, намаляващите водни и енергийни ресурси, намаляващото биологично разнообразие, заплахите за продоволствената сигурност и здравните рискове.
2. В един постоянно променящ се свят всички европейски граждани следва да разполагат с необходимите знания, умения и нагласи, за да разбират и да се справят с предизвикателствата и сложността на съвременния живот при надлежно отчитане на екологичните, социалните, културните и икономическите последици, както и за да поемат отговорностите си в глобален план.

(1) Заклучения на Европейския съвет от 15—16 юни 2001 г. (SN 200/01).

(2) Док. 10917/06 и док. 16818/09, съответно.

(3) www.unesco.org/eu/esd

(4) www.esd-world-conference-2009.org

(5) ОВ L 394, 30.12.2006 г.

(6) ОВ C 119, 28.5.2009 г.

(7) Заклучения на Европейския съвет от 25—26 март 2010 г. (EUCO 7/1/10 REV 1).

3. В доклада от 2010 г. „Умения за екологични работни места“⁽¹⁾ се изтъква, че всяко работно място в бъдеще ще трябва да допринася за постоянното повишаване на ефикасността на ресурсите и че развитието на икономика с ниски нива на въглеродни емисии ще зависи повече от усъвършенстването на съществуващите умения и включването на въпроса за устойчивото развитие в съществуващите области на обучение, отколкото от насърчаването на специализирани „екологични умения“.
4. Образованието за устойчиво развитие в контекста на ученето през целия живот има основно значение за постигането на устойчиво общество и поради това е желателно да се въведе на всички нива на формалното образование и обучение, както и на неформалното и самостоятелното учене.

ИЗТЪКВА, ЧЕ:

1. Образованието за устойчиво развитие ще допринесе в значителна степен за успешното прилагане на стратегията на ЕС за устойчиво развитие и на новата стратегия „Европа 2020“.
2. Най-важната роля на образованието за устойчиво развитие е да предостави възможност на отделните хора и групи да придобият знанията, уменията и нагласите, които са им необходими, за да могат да правят съзнателен избор, насочен към постигането и опазването на такъв свят, в какъвто както те, така и бъдещите поколения биха искали да живеят и работят. Образователните институции, местните общности, гражданското общество и работодателите имат ключова роля за развитието и насърчаването на такива компетентности.
3. По своята същност образованието за устойчиво развитие се отнася за начина, по който възприемаме нашия сложен свят, и за поведението ни в него. То издига ценности, принципи и практики, които помагат на хората да реагират ефективно и с увереност на настоящите и новите предизвикателства. Ето защо то засяга образованието и обучението на всички нива и въздействието му може да бъде по-широко, отколкото просто включването на устойчивото развитие като още един предмет в учебния план.
4. Въпросът за устойчивостта може да има важна роля в националните стратегии за учене през целия живот и може да се използва като инструмент за повишаване на качеството на всички нива на образованието и обучението.

СЧИТА, ЧЕ:

1. Без образование и обучение не може да се постигне по-голяма устойчивост в Европа и в света. Образованието за устойчиво развитие следва да се смята за решаващо в процеса на учене през целия живот и, където е подходящо, следва да бъде въведено като основен елемент на всички нива и във всички аспекти на образованието и обучението, за да се укрепи способността на гражданите да се справят с предстоящи непредвидими проблеми, като им намират дългосрочни решения в най-различни ситуации през целия живот.
2. Трите основни стълба на устойчивото развитие — икономически, социален и екологичен — следва да се разглеждат въз основа на балансиран и интегриран подход.
3. В много държави-членки някои аспекти на образованието за устойчиво развитие вече са включени в системата на обра-

зование в областта на опазването на околната среда, глобалните въпроси, здравеопазването, мира, гражданството, правата на човека, потребителските въпроси, финансите и развитието, като съставляват пътищата за интегриране на устойчивото развитие в контекста на ученето през целия живот.

4. От съществено значение е да се повишат осведомеността и разбирането на обществеността по въпросите на устойчивото развитие и образованието за устойчиво развитие.
4. Образованието за устойчиво развитие следва да се изгражда върху основано на ценности интердисциплинарно обучение, което насърчава системното мислене и преподаване и развива нови знания, умения и нагласи. То следва да поставя акцент върху творческото мислене, иновациите и дългосрочната перспектива, особено върху отговорността ни за бъдещите поколения. Образованието за устойчиво развитие не е отделен самостоятелен предмет, а по-скоро набор от фундаментални принципи и ценности, като справедливост, равенство, толерантност, достатъчност и отговорност⁽²⁾, които трябва да се предават по по-трансверсален начин. Образованието за устойчиво развитие може също да играе роля за развитието на необходимите компетентности за повишаване на пригодността за заетост. Тъй като уменията, свързани с устойчивото развитие, се придобиват най-успешно въз основа на личен опит, учебният процес следва да е насочен, доколкото е възможно, към приобщаващо учене, действие и мотивация.
5. Предвид неговия сложен и всеобхватен характер образованието за устойчиво развитие може да бъде особено полезно за развитието на трансверсалните ключови умения на учащите се [...].
6. Когато се прилага, образованието за устойчиво развитие следва да бъде пригодно към различните нива на образование, като се отчита специфичният контекст. В предучилищното образование може да се започне с насърчаването у децата на основни ценности, нагласи и знания, които след това могат да послужат за основа на по-нататъшно обучение по въпросите на устойчивостта. При началното и основното образование, образованието за устойчиво развитие може да се насочи към повишаване на осъзнаването на проблемите и развитие на ключови компетентности, и да се пригоди така, че да се отчитат конкретният контекст и последващите етапи на обучение. При ПОО и във висшето образование, образованието за устойчиво развитие следва да се укрепи и вниманието да се насочи главно към развитието на по-специфични умения и компетентности, необходими за различните професии, както и към разглеждането на такива въпроси като отговорното вземане на решения от отделните хора и общностите и корпоративната социална отговорност.
7. Образованието на учителите и обучението им в работна среда следва да придобие решаваща роля за оформяне на виждането относно образованието за устойчиво развитие и за определяне на конкретните начини за неговото прилагане в училищата, ПОО и институциите за висше образование. В зависимост от обичайния им предмет на преподаване учителите и обучителите на всички нива на образованието и обучението ще срещнат най-различни специфични педагогически предизвикателства при преподаване на трансверсален предмет като образованието за устойчиво развитие и следователно се нуждаят от подходящо обучение.

⁽¹⁾ Европейски център за развитие на професионалното обучение (Cedefop): „Умения за екологични работни места“, Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2010 г.

⁽²⁾ Вж. Декларацията от Бон, параграф 8 (http://www.esd-world-conference-2009.org/fileadmin/download/ESD2009_Bonn_Declaration080409.pdf).

8. Разработването на подход към образованието за устойчиво развитие, който да обхваща цялото училище, може да съдейства за мотивиране и ангажиране на всички ученици и студенти, за развитие на тяхното критично мислене и подобряване на образователните им постижения като цяло. Образователните институции на всички нива следва сами да се стремят да бъдат устойчиви организации и да действат като примери за подражание, като интегрират принципите на устойчивото развитие в своята политика и практика, а именно чрез пестене на енергия, изграждане и работа с природни ресурси, както и чрез разработване на устойчива покупателна и потребителска политика. В училищни условия това изисква активното участие на всички заинтересовани страни: училищните ръководители, учителите, учениците, училищния управителен съвет, административния и техническия персонал, родителите, НПО, местната общност и бизнеса.

СЪОТВЕТНО ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ:

Да предприемат подходящи мерки на съответното ниво на отговорност — местно, регионално или национално — за да насърчат по-нататъшното развитие и прилагане на образованието за устойчиво развитие и включването му в системата на образование и обучение на всички нива, в неформалното и самостоятелното учене, както във формалното учене. Тези мерки биха могли да включват по-специално:

а) Гарантиране, че политическата, регулаторната, институционалната и оперативната рамка подкрепят образованието за устойчиво развитие, и по-специално, че:

- образованието за устойчиво развитие е характеристика на националните стратегии за учене през целия живот, насочени към личното, социалното и професионалното развитие на гражданите;
- образованието за устойчиво развитие е включено в основната част от учебната програма, когато е подходящо;
- на всички нива на образование се разработват и прилагат интердисциплинарни подходи във всички учебни планове за посещаване на предизвикателствата на устойчивостта;
- се насърчава и подкрепя подходът към образованието за устойчиво развитие, ангажиращ участието на цялото училище, включително като се премахнат бариерите пред институциите, които се стремят да използват устойчиво своите ресурси.

б) Предоставяне на учителите, обучителите, училищния персонал и училищните ръководители на възможност за осъзнаване на проблемите, както и на знания и компетентности, необходими за насърчаване и включване на принципите, залегнали в образованието за устойчиво развитие, в подхода им към преподаването и управлението, по-специално чрез:

- повишаване на осъзнаването сред учителите, обучителите и училищните ръководители на всички нива на образование и обучение на значението на образованието за устойчиво развитие и на предимствата от неговото използване като особено полезен инструмент за насърчаване на трансверсалните ключови компетентности;
- гарантиране, че учителите и обучителите са адекватно подготвени да преподават комплексни въпроси, свързани с образованието за устойчиво развитие, посредством

първоначално образование, както и посредством обучение в работна среда, и чрез предоставяне на тяхно разположение на подходящи съвременни учебни средства и материали за образованието за устойчиво развитие;

- насърчаване на интердисциплинарното сътрудничество между учителите по различни предмети в едно и също учебно заведение с цел поощряване на преподаването и ученето по застъпващи се въпроси, свързани с образованието за устойчиво развитие;
- насърчаване на създаването на мрежи, включително онлайн мрежи, сред учителите в различни учебни заведения, за да се гарантира продължавашото развитие на нови идеи и обменът на такива идеи относно образованието за устойчиво развитие;
- насърчаване на сътрудничеството с — и по-голямото участие на — родителите, местната общност и всички други заинтересовани страни.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА, В РАМКИТЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ СИ КОМПЕТЕНТНОСТИ:

Да подпомагат образованието за устойчиво развитие и да популяризират настоящите заключения на Съвета, като:

- i) се стремят към образование за устойчиво развитие в рамките както на Стратегията на ЕС за устойчиво развитие, така и на стратегията „Европа 2020“;
- ii) насърчават научните изследвания и знанията относно образованието за устойчиво развитие, особено в области, в които няма натрупан голям опит или достатъчно информация, като ПОО и висшето образование;
- iii) насърчават създаването на мрежи между образователните институции по въпроса за образованието за устойчиво развитие въз основа на оптимално използване на съществуващите мрежи и засилване на сътрудничеството по този въпрос на всички нива чрез изграждане на партньорства, в т.ч. чрез насърчаване на:
  - националното и трансграничното сътрудничество между училищата,
  - партньорствата между образователните институции, бизнеса и/или НПО,
  - мрежите от изследователи в областта на образованието за устойчиво развитие;
- iv) идентифицират и регистрират добрите практики в сборник по въпросите на образованието за устойчиво развитие на сайта на *системата от знания за учене през целия живот (KSLLL)* ⁽¹⁾;
- v) разглеждат въпросите на образованието за устойчиво развитие като един от приоритетите на програмата за учене през целия живот и на други съществуващи или бъдещи програми;
- vi) използват максимално Европейската година на доброволческата дейност през 2011 г. с оглед поставяне на акцент върху образованието за устойчиво развитие и партньорствата между образователните институции, бизнеса и НПО, както и върху засилването на видимостта на съществуващите добри практики в доброволческите дейности в тази област;

⁽¹⁾ www.kslll.net

vii) обмислят ключването на образованието за устойчиво развитие сред приоритетните области на следващия цикъл на стратегическата рамка в областта на образованието и обучението „ЕСЕТ 2020“.

ПРИКАНВА КОМИСИЯТА:

Да подпомага усилията на държавите-членки в подкрепа на образованието за устойчиво развитие и да популяризира настоящите заключения на Съвета, като:

i) организира дейности за партньорско обучение по специфични аспекти на образованието за устойчиво

развитие, като например обучението на учители, подхода, обхващащ цялото училище и партньорствата за образование за устойчиво развитие, с оглед изготвяне на наръчник и насоки за политиката за образователните институции и учителите;

ii) засилва сътрудничеството с други международни институции, по-специално ЮНЕСКО и Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации (ИКЕ/ООН), в областта на образованието за устойчиво развитие.
